

KRISTIANIA BOKS 1906?

av
Tore Haga

Av og til blir det klart at jeg ikke har hatt øynene tilstrekkelig med meg før jeg har sendt en artikkel til publisering. Siste artikkel som ble utsatt for dette, var «*Stempler i boks*» tidligere i år.

Der handlet det bl.a. om et Kristiania boksstempel som skal ha blitt levert i 1906. Ett av avtrykkene jeg presenterte som sådan, ses nedenfor til venstre (lånt fra nevnte artikkel). Det jeg da ikke hadde klart for meg, var at det ikke samsvarte med det som Langangen presenterte som illustrasjon av 1906-stempelet i sin artikkel i NFT. Langangens vises i midten. Det ser mer ut som et riss enn et aktuelt avtrykk, og jeg vil i det følgende kalle det et riss. Til høyre ses det stempelet som var resultatet av at 1906-utgaven ble omgravert i 1921, da P.P. II ble satt inn under datoen.

Hva er det som er likt mellom mitt avtrykk og Langangens riss? Jo, det er stjernene og at begge har brudd (om enn i ulik lengde) i linjen under bynavnet. Utformingen av Kristiania er heller ulik, foruten at også rammen er ulik. En sammenlikning mellom Langangens riss og avtrykket til høyre vil vise høyere grad av likhet, forsåvidt angår Kristiania og rammen. Legger man til grunn at risset representerer utgangspunktet for det omgraverte stempelet med P.P. II, ser det ut til at «mitt» stempel ikke har noe med dette å gjøre. Jeg må tilføye at jeg ikke kan huske noen gang å ha sett faktisk avtrykk tilsvarende Langangens riss. Derimot har jeg sett flere avtrykk tilsvarende mine på følgebrev fra utlandet, og siden forrige artikkel har jeg gjenfunnet ett av mine fra utlandet med maken avtrykk. Sistnevnte kommer jeg tilbake til nedenfor.

Først kan det passe å se hva Olga Ellis sier om saken i sin bok. På side 27 gjøres det rede for boksstemplene, først Ch-stempelet og omgraveringen av dette til K, og deretter viser hun til det første Kr-stempelet, som jeg gjengir nedenfor til venstre. Følgende er relevant for denne artikkelen: «*The second date-stamp, above right (som gjengir Langangens riss), was issued in November 1906 and, although the same width, it is deeper, 22 mm against 20 mm of the previous cancellers. That too eventually lost parts of the frame and the centre line. It appears to have been used only on incoming foreign parcel cards.*» Deretter omtaler hun omgraveringen til P.P. II.

Det slår meg at hennes beskrivelse passer akkurat med mine avtrykk av 1915, 1917 og 1919, samt om bruk på utenlandske følgebrev. Den passer i hvert fall ikke med Langangens riss, datert 1921. Kanskje Olga i sin tid falt i samme felle som jeg nylig gjorde.

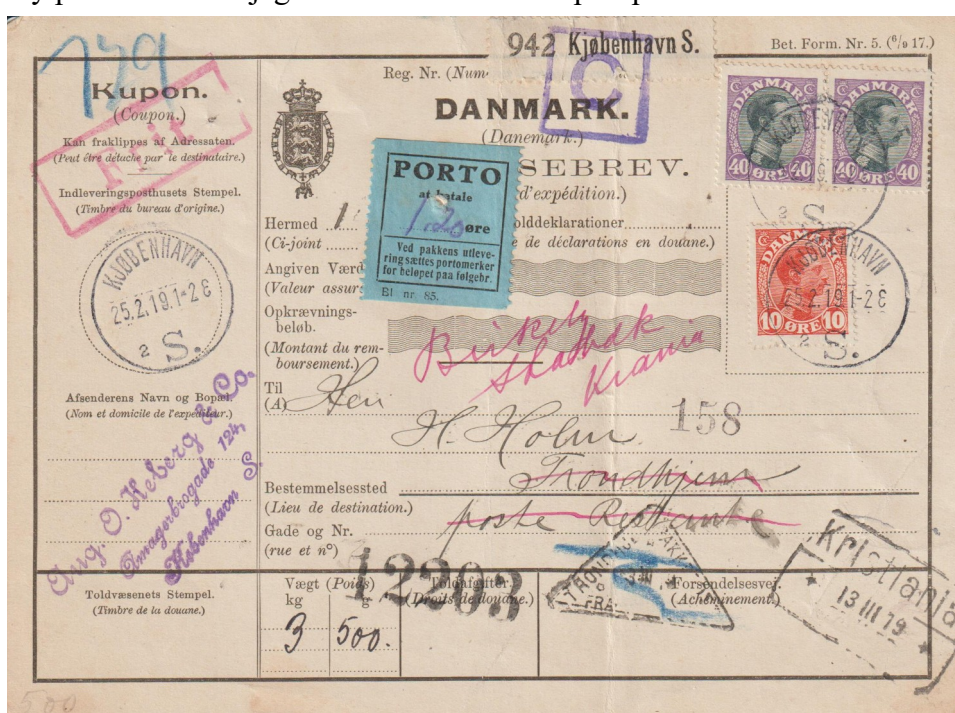
Kan vi finne ut noe mer om «mitt» stempel? Tja, avtrykkene er ikke helt ulike dem fra boksstempelet av 1898, ikke minst pga. bruddet i linjen under bynavnet, som i avtrykket av 1913 til høyre. For meg ser det ut til at det er ulikhet i fasongen og brudd på rammen samt i målene og på bokstavene i Kristiania, mest åpenbart at a'ene i mitt avtrykk er mer tykkmaget og mangler hale. Dessuten er stjernenes retning og størrelse ulik. Jeg har andre avtrykk av 1898-utgaven, ikke like gode, men alle med hel ramme i 1915, 1917 og 1924, og alt i alt er jeg temmelig sikker på at avtrykket i midten nedenfor ikke er fra samme stempel som de to ved siden av. Jeg mistenker at det i stedet er fra et stempel som ikke er omtalt i Langangens serie om pakkepoststempler i NFT.

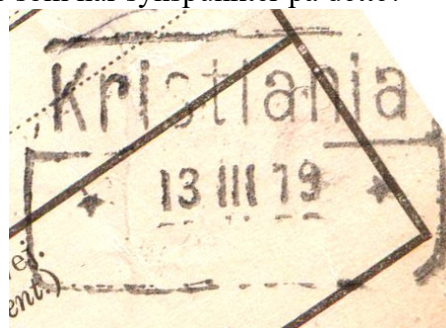
Det sitter jo litt langt inne å plukke på Langangens anerkjente verk om pakkestemplene, men jeg kan vanskelig unngå dette om jeg vil gå i dybden på dette stempelet som jeg ikke har funnet spor av andre steder enn hos Olga. Da jeg leverte «*Stempler i boks*», var jeg faktisk ikke klar over at Olga hadde gitt en beskrivelse av noen av sine avtrykk som stemte så godt med «mitt» stempel. Jeg mener forøvrig å kunne ane en liten usikkerhet hos Langangen, når han sier: «*Det er likevel mest sannsynlig at 1906 stempelet er det som er vist nedenfor.*» Det han der viser, er nettopp det jeg omtaler som hans riss.

Når jeg lengre oppe nevner mitt avtrykk av 1919, skyldes det at jeg siden forrige artikkel har gjenfunnet et avtrykk av «mitt» stempel, slått i 1919. Også det er på et følgebrev fra utlandet, nemlig Danmark. Dette er så spesielt at jeg her lar det få egen omtale:

Følg brevet har ingen dokumentasjon for transitt mellom København og Trondhjem. Vel fremme ble det utstyrt med et trekantet og noe utydelig Trondhjem Pakkepost Fragt Betalt, datert 3 III 19. Dette avtrykket ble senere overstrøket med blåblyant fordi det var påløpt ny «fragt» som følge av omadressering til «Birkely Stabæk Krania». Det var jo interessant å se Fragt Betalt bli annullert p.g.a. ny porto – det har jeg ikke sett andre eksempler på.

Først ved fremkomst i Kristiania fikk følgebrevet på seg angjeldende bokstempel, dato 13 III 19. Kan det være at det da, kanskje p.g.a. sin utenlandske tilknytning, var innom tollposten før det eventuelt havnet på Stabæk? Ikke vet jeg. Noen andre som har synspunkter på dette?

Kilder:

- Egen artikkel «*Stempler i boks*», NPS nettsider 2025.
- Anders Langangens serie om pakkepoststemplene, NFT 1988 nr. 1, 7 og 8.
- Olga Ellis & Alan Totten: *Norway Parcel Post to 1945*.
- Egen samling.